

В.В. Кузьома, аспірант

Миколаївський державний аграрний університет

СУТНІСТЬ ТА ОСНОВНІ ФАКТОРИ ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ В АГРАРНОМУ СЕКТОРІ ЕКОНОМІКИ РЕГІОНУ

Постановка проблеми. На всіх етапах розвитку економіки України завжди актуальною була і залишається проблема економічного зростання. У зв'язку з тим, що у створенні відповідних основ соціально-економічного прогресу суспільства, перспектив зростання національного багатства та добробуту кожної людини особливого значення набуває вирішення проблеми економічного зростання, саме остання зумовила актуальність вибраної теми та проведення досліджень.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема, пов'язаним з цією категорією, значну увагу в своїх публікаціях приділяють, наприклад, такі вчені, як В.О. Білик та П.Т. Саблук [1], В.Д.Камаєв [3], Г.Н. Климко і В.П. Нестеренко [4], Л.Петкова [6], Н.П.Погореленко [7], П.Т.Саблук [8], Д.Чистилін [9]. Необхідно визнати, що єдиного, загальновизнаного визначення сутності економічного зростання в економічній літературі поки що, нажаль немає. Зокрема слід вказати, що опубліковані ними визначення сутності цієї категорії частіше за все суттєво відрізняються один від одного.

Формулювання цілей статті. Визначення сутності та основних факторів економічного зростання в аграрному секторі економіки регіону, яке сприятиме вирішенню проблеми створення умов соціально-економічного прогресу суспільства, належним перспективам зростання національного багатства та добробуту кожної людини.

Виклад основного матеріалу. Проблема економічного зростання особливо гостро була поставлена перед людством у ХХ столітті. Уперше

про економічне зростання заговорили меркантилісти, а більш-менш предметно – фізіократ Ф. Кене. Категорія економічного зростання є досить багатогранною. При її розгляді головним є досягнення кількісного та якісного розвитку виробництва і поліпшення його структури.

Наприклад, в підручнику «Экономическая теория» [3, с.548] під економічним зростанням розуміють збільшення обсягів вироблених за визначений проміжок часу товарів та послуг, кінцевою метою якого є ріст споживання та добробуту.

У посібнику «Основи економічної теорії» за редакцією В.О.Білика та П.Т.Саблука [1, с.54] економічне зростання, по суті, зводиться до збільшення реальних результатів економічної діяльності, які виражаються у приростах валового національного доходу або чистого національного продукту, визначаючи його двома взаємопов'язаними способами: збільшенням обсягу реального валового національного доходу чи чистого національного продукту протягом певного часу або приростом за той же період цих показників у розрахунку на душу населення. На їх думку, сутність економічного зростання полягає в інтенсифікації суспільного виробництва на основі використання досягнень сучасної науково-технічної революції.

Колектив авторів підручника «Основи економічної теорії» за редакцією Г.Н.Климка та В.П.Нестеренка [4, с.291] визначають, що економічне зростання характеризує цілі економічні системи (господарство країни, групи країн) та означає регулярне, стійке розширення масштабів діяльності даних систем, яке виявляється у збільшенні розмірів застосованої суспільної праці і виробленого продукту – товарів і послуг. Головна увага ними приділяється поняттям валового продукту, національного доходу, зайнятості, суспільному капіталу.

Автори ж підручника «Основи економічної теорії» за редакцією А.А.Чухна [9, с.483] економічне зростання визначають як категорію, що виступає узагальнюючим вираженням ефективності розвитку виробництва.

Н.П. Погореленко під економічним зростанням розуміє кількісну та якісну зміну результатів виробництва та продуктивності його факторів, що супроводжується динамічним розвитком підсистем економіки країни [7].

За М. Шніцером термін економічне зростання – це здатність країни розширювати свої можливості щодо виробництва потрібних людям товарів і послуг [10, с.322]. Й. Шумпетер, на наш погляд, більш розширено розглядає особливості економічного зростання: основний імпульс, який приводить капіталістичний механізм у рух і підтримує його поступ, походить від нових споживчих благ, нових методів виробництва і транспортування товарів, нових ринків і нових форм економічної організації, які створюють капіталістичні підприємства [11].

На нашу думку, економічне зростання не слід обмежувати лише збільшенням доходів суб'єктів господарювання, оскільки воно має призводити не тільки до підвищення ефективності виробничої діяльності господарських формувань, а і до покращення соціальних умов життя їх працівників і населення регіону та країни в цілому.

Економічне зростання виявляється в конкретній динаміці кількісного збільшення та якісного удосконалення суспільного продукту і факторів його виробництва [4]. Для забезпечення економічного зростання перш за все необхідне постійне оновлення всіх факторів виробництва: робочої сили, засобів виробництва та природних ресурсів, середовища існування (відновлення якого в умовах інтенсифікації виробництва – нагальна потреба суспільного відтворення).

Фундаментальний внесок в розвиток теорії економічного зростання зробив Роберт Солоу. Він запропонував математичну модель, в якій відобразив співвідносну роль різних факторів виробництва, що сприяють економічного розвитку. Цей науковець увів у свою модель «агрегатну виробничу функцію», що відображує залежність між валовим національним продуктом, обсягом виробничих фондів та трудових ресурсів. Основним своїм завданням Р.Солоу передбачав виявлення таких

факторів виробництва, як висококваліфікована та досвідчена робоча сила, стимулюючі мотиви для науково-технічних нововведень та застосування їх у виробництві, раціональна система організації праці та управління, що призводять до прискорення технічного прогресу, підвищенню ефективності виробництва та – в цілому – до інтенсивного економічного зростання [2, с.465].

Слід вказати, що економічне зростання, його темпи, якість та інші показники залежать не тільки від потенціалу національного господарства, але і від зовнішньоекономічних та зовнішньополітичних факторів [3, с.547]. Територію та природні ресурси, народонаселення, нагромадження і науково-технічний прогрес, як загальні фактори економічного зростання вбачають Г.Н.Климко та В.П.Нестеренко [4, с.291].

Крім того, досить поширеною є класифікація факторів економічного зростання, що запропонована К.Р. Макконелом [5, с.473-475], за якою вони визначаються шістьма складовими: кількістю і якістю природних та трудових ресурсів, обсягом капітальних благ та технологій – фактори пропозиції; фактору попиту та ефективності. У підручнику «Основи економічної теорії» за редакцією А.А. Чухна [9, с.479] чинники, що визначають темпи і якість економічного зростання, поділено на три групи: інноваційні, інвестиційні та структурної мобільності економіки.

На думку Л.Петкової [6], основними результатами економічного зростання на регіональному рівні є підвищення якості життя людей (основний показник якого – середній рівень заробітної плати в розрахунку на душу населення). Н. Погореленко ж [7] зроблено висновок про пріоритетність і підвищення ролі банківської системи як відповідного фактору економічного зростання в економічній стабілізації.

Таким чином, різні науковці визначають досить неоднаковий перелік факторів економічного зростання. Ми вважаємо, що їх набір має бути досить широким і включати практично всі як виробничі, так і соціальні

напрямки розвитку виробництва, а також основні складові державного регулювання.

Економічне зростання розглядається в усьому світі як важлива економічна мета, бо збільшення суспільного продукту в розрахунку на душу населення означає підвищення рівня життя. Ріст же обсягів реального продукту означає збільшення матеріального достатку. Зростаюча економіка має більшу здатність задовольняти нові потреби та розв'язувати соціально-економічні проблеми як всередині країни, так і на міжнародному рівні. Саме економічне зростання полегшує розвиток суспільства в умовах обмеженості ресурсів. Знімаючи економічні перешкоди, які породжуються обмеженістю об'ємів виробництва, економічне зростання дозволяє суспільству більш повно реалізувати поставлену мету та здійснювати нові широкомасштабні програми.

Висновки.

1. Економічне зростання не слід зводити лише до збільшення доходів суб'єктів господарювання, оскільки воно має призводити не тільки до підвищення ефективності виробничої діяльності господарських формувань, а і до покращення соціальних умов життя їх працівників і населення регіону та країни в цілому.

2. Набір факторів економічного зростання має бути досить широким і включати практично всі як виробничі, так і соціальні напрямки розвитку, а також основні складові державного регулювання.

Список використаних джерел

1. Білик В.О. Основи економічної теорії: Навч. посібник / В.О.Білик, П.Т.Саблук. – К.: Інститут аграрної економіки, 1999. – 467с.
2. Борисов Е.Ф. Хрестоматия по экономической теории / Е.Ф. Борисов. – М.: Юристь, 2000. – 536 с.
3. Камаев В.Д. Экономическая теория: Учеб. для студ. высш. учеб. заведений / В.Д.Камаев. – М.: Гуманит. изд. центр. ВЛАДОС, 1999. – 640 с.

4. Климко Г.Н. Основи економічної теорії: політ-економічний аспект / Г.Н.Климко, В.П.Несторенко. – К.: «Вища школа» - «Знання», 1997. – 291 с.
5. Макконелл К.Р. Аналітична економія: принципи, проблеми і політика / К.Р.Макконелл, С.Л.Брю; пер. з англ. – Львів: Просвіта, 1997. – 672 с. – (Ч.І. – Макроекономіка).
6. Петкова Л. До питання про якість економічного зростання України / Л.Петкова // Економіка України. – 2005. - №6. – С.45-49.
7. Погореленко Н.П. Економічне зростання: макроекономічні передумови та концептуальні основи фінансової стратегії / Н.П. Погореленко // Вісник Університету банківської справи Національного банку України. – 2008. - №3. – С. 25-30.
8. Саблук П.Т. Структурно-інноваційні зрушення в аграрному секторі України як фактор його соціально-економічного зростання / П.Т.Саблук // Економіка АПК. – 2004. - №6. – С.3-8.
9. Чухно А.А. Основи економічної теорії: Підручник / Чухно А.А., Єщенко П.С., Климко Г.Н. – К.: Вища шк., 2001. – 606 с.: іл.
10. Шніцер М. Порівняння економічних систем / М. Шніцер; пер. з англ. – К.: Основи, 1997. – 519 с.
11. Шупметер Й. Капіталізм, соціалізм и демократія [Електронний ресурс] / Й. Шуппетер // Экономическая библиотека. – Режим доступу до книги: <http://www.e2000.kyiv.org/biblioteka/index.shtm>.

Анатоция

В.В.Кузёма. Сущность и основные факторы экономического роста в аграрном секторе экономики региона. На основе анализа публикаций ученых-экономистов рассмотрена сущность категории «экономический рост» и основные его факторы в аграрном секторе экономики региона. Высказаны собственные мнения по указанным вопросам.

Annotation

V.V.Kuz'oma. The essence and basic factors economic advance in the agriculture sector economy region. On the basis of analysis publication scientists-economist consider the essence category economic advance and basic his factors in agriculture sector economy region. Spoken personal opinion taken questions.